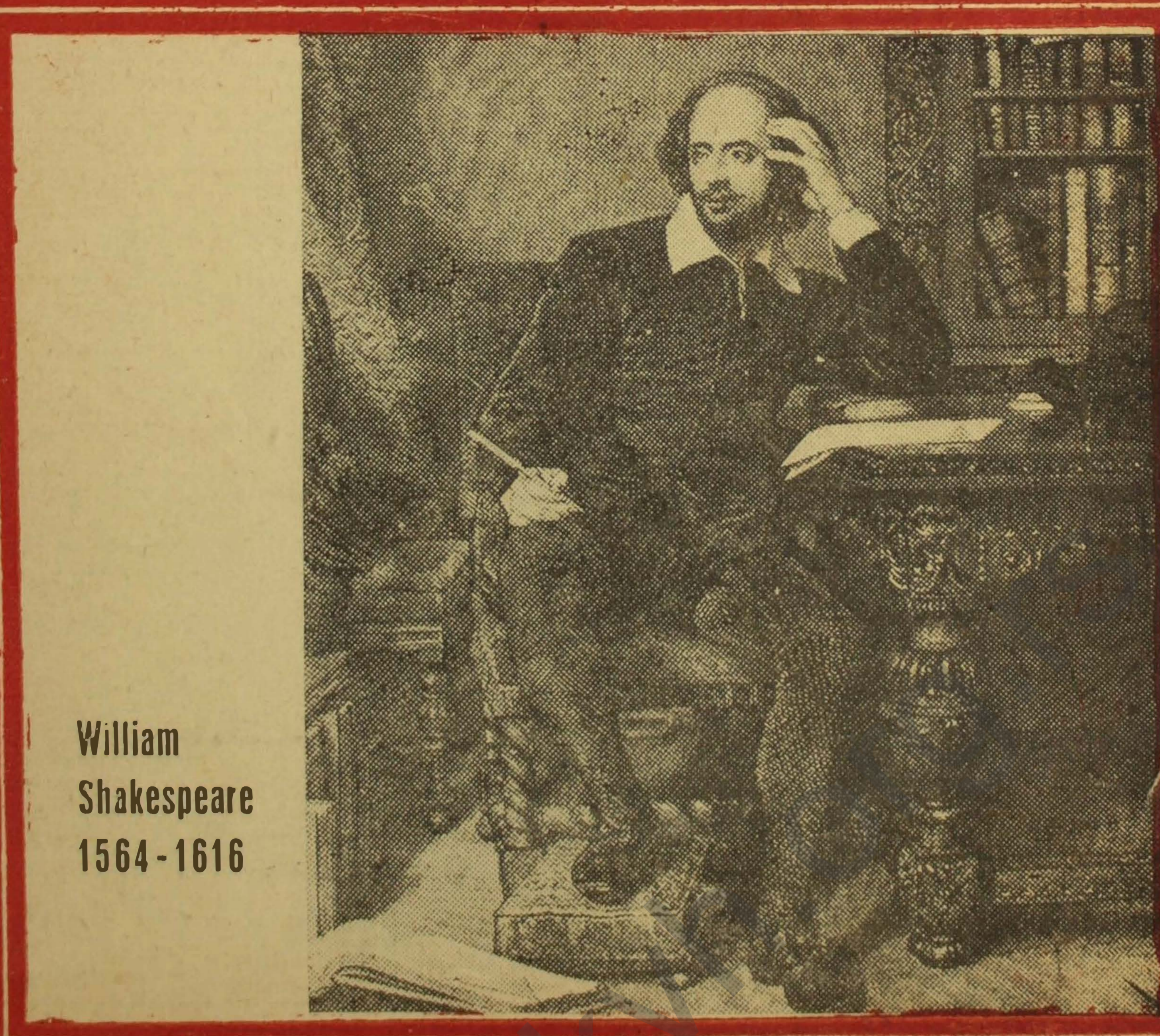

NARODNO POZORIŠTE
NÉPSZINHÁZ SUBOTICA

NAŠA POZORNICA
A MI SZINPADUNK

William
Shakespeare
1564 - 1616

„Našu pozornicu“ izdaje Sindikalna podružnica
Narodnog pozorišta u Subotici

Za izdavača odgovara:

JOSIP JASENOVIĆ
upravnik pozorišta

Glavni urednik:
ANTUN KUJAVEC

Redakcija:
NARODNO POZORIŠTE Subotica

Cijena dinara

Ára **10** din.

„A mi színpadunk“-at kiadja a Szuboticei Népszínház szakszervezeti csoportja

Kiadásért felelős:

JASZENOVICS JÓZSEF
színházigazgató

Szerkesztő:

VIRÁGH MIHÁLY

Szerkesztőség:
NÉPSZÍNHÁZ Szubotica

Subotica, 15. februara 1953

Szubotica, 1953 február 15

Gradska štamparija Subotica — 53—4.13

*Kakvo je remek-djelo čovjek!
Kako plemenit umom!
Kako neograničen u sposobnostima,
u liku i kretnjama!
U djelovanju kako izrazit i divan!
Ures zemlje!
Uzor svemu živome!*

*S mily remekmű az ember!
Mily nemes az értelme!
Mily határtalanok képességei!
Alakja, mozdulata mily kifejező
és bámulatos!
Világ ékessége!
Az élők mintaképe!*

Shakespeare
HAMLET

Uz prve izvedbe Shakespearea

Az első szabadkai

Vojmil Rabadan
režira k. g.
prvog
Shakespearea
„Vesele žene
Windsorske“
u Hrvatskoj
drami

Klasični stupovi na pročelju našeg pozorišta, uspomena starinskog, pomalo patetičnog, ali plemenitog shvaćanja teatra kao „hrama umjetnosti“, naskoro će biti prvi put ulazom u svetište, koje slavi svog najvišeg Genija.

William Shakespeare doći će tada prvi put u posjete Subotici u dvije međusobno bliske večeri sa svojim komedijama „Vesele žene Windsorske“ u izvedbi Hrvatske drame i „Ukroćenom go-ropadnicom“ u prikazu Mađarskog dramskog ansambla. Taj smjeli pothvat označit će svečan datum u razvoju našeg pozorišta, koje svoja dosadanja ozbiljna nastojanja i lijepo uspjehe želi okruniti upoznavanjem naše vjerne i sve brojnije publike s najkrupnijim imenom i najblištavijim djelima cjelokupne teatarske literature svih naroda i vremena.

Veličina Shakespeareova lika i bogatstvo njegova djela čine iluzornim pokušaj da ih u okviru ovog članka iole dostojno i iscrpno obuhvatimo. Neka ipak ovih nekoliko informativnih redaka budu barem putokaz upoznavanju „Avonskog labuda“, kao što želimo da „Vesele žene Windsorske“ i „Ukročena go-ropadnica“ budu uvod u daljnje, sve češće i sve značajnije susrete s djelima velikana, koji uvijek predstavlja najvišu težnju svakog pozorišta, najvidniji dokaz kulturne razine scene i gledališta.

Rođen 23. aprila 1564. u neznatnom engleskom mjestu Stratfordu na Avonu, koje će tek po njemu ući u red najpoz-

Színházunk klasszikus oszlopsorai, emlékei annak a régies, kissé patetikus, de nemes felfogásnak, mely a színházat mint a művészet templomát jelképezte, nemsokára valójában bejáratot fognak jelenteni abba a szentélybe, mely legnagyobb Géniuszát ünnepli.

William Shakespeare, ez alkalommal — két közeli bemutató esten — először fog megszólalni Szabadkán a Magyar, illetőleg a Horvát drámai együttes bemutatójában, a „Makrancos hölgy“ illetve a „Windsori vig nők“-ben. Ez a merész vállalkozás színházunk fejlődésében ünnepi napot fog jelenteni. Az eddigi komoly törekvések és szép sikerek mintegy koronát fognak kapni azzal, hogy hűséges és mind nagyobb számú közönségünket meg akarjuk ismertetni minden idők és népek színpadirodalmának leghatalmasabb nevével és legragyogóbb műveivel.

Illuzórikus kísérlet lenne ennek a cikknek a keretében méltón és kimerítően összefoglalni Shakespearea alakjának nagyságát és műveinek gazdagságát. Mégis úgy, ahogy ezekkel a sorokkal az informatív bevezető célját akarjuk szolgálni útmutatóként az „Avoni hattyú“ megismertetéséhez, úgy kívánjuk, hogy a „Makrancos hölgy“ és a „Windsori vig nők“ bevezető legyen a nagysággal való mind gyakoribb és jelentőségteljesebb találkozások sorozatába, ami mindenkor minden színház legmagasabb törekvését is jelenti egyben.

Shakespeare, 1564 április 23-án született az avoni jelentéktelen Stratfordban és ez a kis helyiség csak neki köszönheti, hogy bevonul a világ legismertebb városainak sorába. Születésekor tehetős parasztszülők gyermeke volt, velük élt 21 éves koráig, majd szülei hirtelen elszegényedése és egy szomszéd parasztlánnyal való elhibázott házasság után elindul Londonba szerencsét próbálni. Az

na subotičkoj pozornici

Shakespeare bemutató elé

natijih gradova na svijetu, William Shakespeare, sin imućne seljačke porodice, kreće za srećom u London u svojoj 21. godini, nakon naglog osiromašenja svojih roditelja i svog promašenog vjenčanja sa suseljankom. Na put je ponio malo osnovne naobrazbe iz mjesne škole, mnogo više ljubavi za prirodu i govor, priče i tradicije naroda, otvorene oči za život u svim njegovim manifestacijama, iskustvo boli i bijede, koje su ga rano učinile zrelim, neobičnu sposobnost usvajanja svega, što bi zainteresiralo njegovu maštu i um, — a iznad svega još zapretanu iskru pjesničkog talenta, kojemu jedva znamo ravna.

Prve godine njegovog londonskog života obavijene su tamom, ali smijemo pretpostaviti, da ga je prirođena sklonost ubrzo povukla u vrtlog kazališnog života, koji je u to doba u Londonu bio naročito bujan. U kraljevskim rezidencijama prijestolnice i okolice (na pr. u Windsoru) kao i na velikaškim dvorovima mnogo se prikazuju lake zabavne komedije, ljupke sličice o pastirima i vilama iz nekog sladunjavog idiličnog svijeta, a u tehnički vrlo primitivna drvena kazališta uz Temzu grnu široke mase da se uzbuđuju jezovitim i krvavim „historijskim“ tragedijama, zanoseći se osobito umijećem glumaca, koje je na zavidnoj visini, možda baš za to, što je čitava pažnja gledaoca koncentrirana na glumcu, jer je na praznom podijumu tek poneki element, možda čak samo natpis, označavao mjesto radnje: malo „bolja“ stolica kraljevski prijesto i dvoranu, poneka grana čarobnu šumu u ljetnoj noći.

Uz obožavane patetične tragedie masa vojnika, đaka, pralja i svakojake „niže“ čeljadi pozdravlja urlicima oduševljenja i familijarnim upadicama omiljele glumce komičare, zapravo clowne u današnjem smislu. Za autora u tom zanosu i metežu scene i partera nitko mnogo

Garay Béla,
a Magyar
dráma első
Shakespeare
darabjának:
„A makrancos
hölgy“
rendezője

útnak, a helyi iskolában szerzett némi alapismerettel, de annál több, a természet, népe meséi, beszéde és tradíciói iránt érzett szeretettel eltelve vágott neki. Az életet minden megnyilatkozásában már nyitott szemmel nézte, korán érett a fájdalom és nyomor megpróbáltatásai közepette. Különleges adottságával mindent magába szívott, ami képzelőerejét megmozgathatta és szellemében már akkor ott szunnyadt a költői adottság szikrája, melyhez hasonlót aligha találhatunk még.

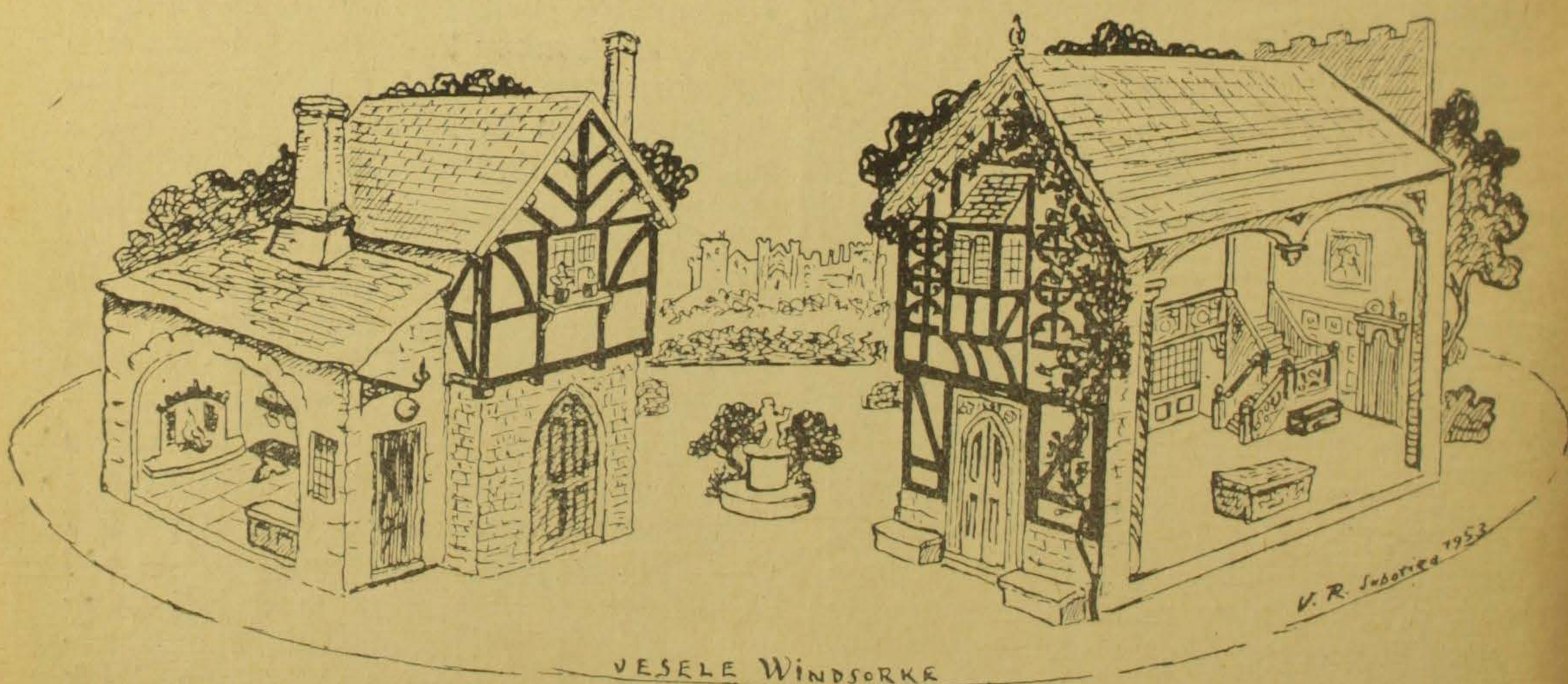
Londoni tartózkodásának első éveit homály fedi, de feltételezhetjük, hogy veleszületett hajlama gyorsan vitte az akkor Londonban különösen dús színházi élet forgataga felé. A székváros királyi rezidenciáiban és környékén, (pl. Windsorban) valamint a főúri udvarokban, könnyű és szórakoztató vígjátékokat, valamint édeskés, idilikus világban történő, pásztorokról és tündérekéről szóló bájos kis képecskéket mutatnak be, míg a Themse melletti, technikailag nagyon primitív, fából épült színházakban a széles néptömegek szorongtak és izgultak a hátborzongató és véres „történelmi“ tragédiák meséin. A színészi képesség és alkotókészség igen magas fokon állt és teljesen lekötötte a hallgatóság figyelmét annál is inkább, miután az üres pódiumon csak egy-egy részlet, néha csak egy felirat érzékeltette a cselekmény

ne pita: on gotovo anonimno piše ili čak prekraja tuđe rukopise prema potrebama kuće i repertoara, kako i mi kažemo. „Pravi“ književnici s neprikriivenim prezirom gledaju na bijedne fabrikante gluma, ma da među njima ima značajnih književnih stvaralaca (na pr. Marlowe, pa Ben Jonson, poznat i kod nas, doduše u falsifikatu tuđe obrade). I Shakespeare počinje karijeru prekrajanjem i krpanjem tuđih djela za novu upotrebu, ali već 1593. god. doživljuje ogroman uspjeh i popularnost svojom tragedijom „Tit Andronik“, ma da je to naivno i neuravnoteženo djelo. Već prije napisao je trilogiju o Henriku VI., nakon koje se bacio na komedije: „Promašeni ljubavni napori“, „Dva veronska plemića“, „Komediya zabuna“, to su sentimentalno-romantične glume, još daleko od života i istinskih osjećaja. Ali sadržajne pojedinosti i stilske osobine najavljuju već prvo remek-djelo, koje će pjesnik doseći sa „Romeom i Julijom“ (1594), veličanstvenom dramskom poemom ljubavi i smrti. Njom pjesnik pobjednički zaključuje prvo, početničko doba, svog stvaranja.

Pišući sve više (prosječno 2 do 3 velika djela godišnje), Shakespeare će s jedne strane stvoriti niz historijskih drama iz engleske povijesti, od Kralja Ivana

színhelyét, egy jobb szék a királyi trónust, egy üde ágacska pedig a nyáréji varázsos erdőt jelenthette.

A rajongásig szerett patetikus tragédiák mellett, a katonák, diákok, mosónők és mindenféle más „alacsonyrendű“ cselédiség, a lelkesedés felkiáltásaival és családias közbeszólásokkal köszöntette kedvenc komikus-színészeit, a mai értelemben vett Clownokat. Ebben a lelkesedésben, a szín és a nézőtér forgatagában senki sem gondol a szerzőre, aki majdnem névtelenül írja darabjait, vagy dolgoz át idegen műveket — ahogy ma mondanánk — a ház és a repertoár szükségletei szerint. Az „igazi“ irodalmárok leplezetlen megvetéssel nézték ezeket a színalkotókat, bár közöttük nem egy nevezetes műalkotó is fellelhető, mint pl. Marlowe, vagy Ben Johnson. Shakespeare is átdolgozásokkal kezdi karrierjét, de már 1593-ban hatalmas sikert és népszerűséget ér el szomorújátékával a „Titus Andronicus“-al, bár ez a mű még naiv beállítottságú és kiegyensúlyozatlan volt. Már korábban megírta trológiáját VI. Henrikről, mely után a vígjátékokra vetette magát és így születnek meg: „A felsült szerelmesek“ — „A két veronai ifjú“ — és „A tévedések vígjátéka“, szentimentális, romantikus művek, nagyon távol még az élet és az érzések igazsá-

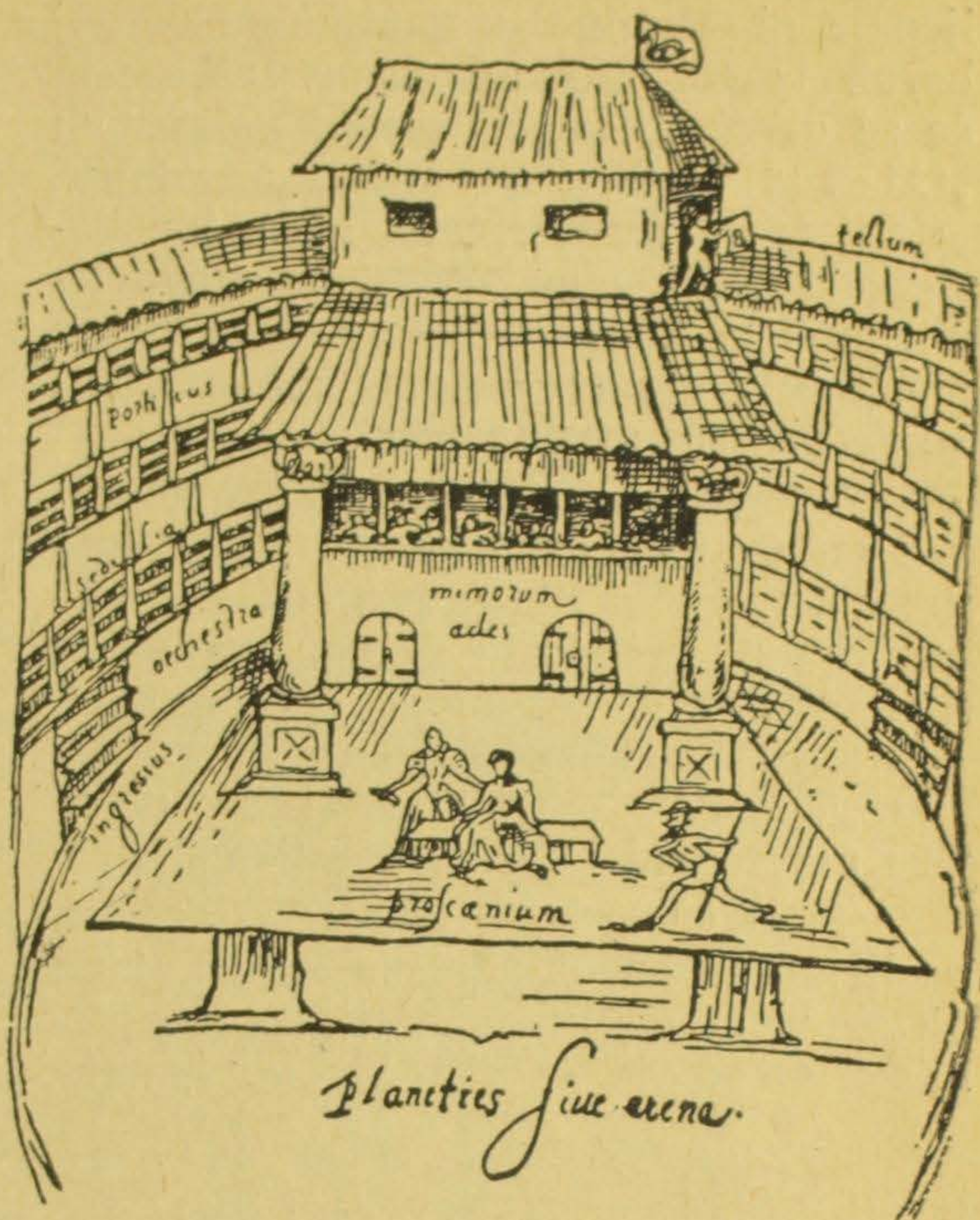
VESELE WINDSORKE

Skica redatelja za inscenaciju „Veselih žena Windsorskih“ na Subotičkoj kružnoj pozornici

Bez-zemlje, pa do Rikarda III. Ako im pribrojimo srodnog Henrika VIII., to sačinjava deset drama i pedesetak činova, četvrtinu čitavog pjesnikovog djela. Ali u toj golemoj historijskoj freski potpuno su uspjeli samo pojedini likovi i scene pa se na pozornici održao zapravo samo Rikard III., i to radi grandiozne karakterne (više nego historijske) studije grabvog monstruma „bez milosti, bez straha, bez ljubavi“, jedinstvenog u svojoj fizičkoj i moralnoj rugobi. I tako u historijskoj tragediji pjesnik pomalo daje prednost proučavanju čovjeka pred iznošenjem povjesnih zbivanja, dok u dva dijelovima „Henrika IV.“, gotovo nehotice, ne potisne povijest sasvim u pozadinu i ne pređe na slikanje običaja, t.j. društvenog života, preko jednog izmišljenog lika, koji je ostao realniji od svih povjesnih ličnosti: bio je to neumrla debeli vitez Falstaff!

Istovremeno sa spomenutim dramama, Shakespeare piše nekih osam komedija „Vesele Windsorke“, „Ukročenu goropadnicu“, „San ljetne noći“, „Mletačkog trgovca“ (tu se u atmosferu komedije uvlači težak prizvuk drame), pa čuvenu trojku najuspjelijih svojih veselih igara „Mnogo vike ni za što“, „Kako vam drago“ i „Dvanaestu noć“. Njima možemo priključiti „Konac djelo krasi“, znatno slabiju komediju, koja zaokružuje mladenačko razdoblje pjesnikova razvoja i uspona, gotovo neprekidnu pjesmu trijumfu ljubavi i ljepote (Oko g. 1600).

A tada, kad se mladi autor doivnuo vrhuncima uspjeha, ugleda, pa i bogatstva, najednom nastaje u njegovom radu preokret i zastoje. Shakespeare proživljuje tešku duševnu krizu, o kojoj nam govore njegovi suvremenici, a i on sam u svojim čuvenim „Sonetima“. (Objavljeni su nedavno u hrvatskom prijevodu u Maloj biblioteci „Zore“ u Zagrebu). Ljuto pogoden vlastitom patnjom i razočaranjima, pjesnik zamračuje nasmijanost šale teškim bojama komedije „Mjera za mjeru“, stvara svoju prvu tragediju „Julije Cezar“, iz koje progovara njegovo tadanje uvjerenje, da sve, što je dobro u životu nužno podliježe zlu, nema trajne

Shakespeare-korabeli színház belseje. Egykorú rajz.

Unutrašnjost pozorišta u Shakespeareovo doba

gaitól. Egyes tartalmi sajátosságok és stilustulajdonosságok azonban már előrevetik árnyékát az első remekműnek, a „Rómeó és Juliá“-nak, a szerelem és halál fenséges drámai költészetének (1594). — A költő, ezzel a művel győzedelmesen zárja le alkotómunkájának első, kezdő ciklusát.

Mind többet és többet alkotva, (évenként átlag 2-3 nagy munkát adva) Shakespeare felöleli az angol történelmet Földnélküli Jánostól, III. Richard-ig és megteremti az angol történelmi dráma sorozatát. Ha idesoroljuk még „VIII. Henriket“ is, ez összesen tiz drámát és ötven felvonást jelent, a költő munkáinak egy-negyedét. Ebben a hatalmas történelmi freskóban, azonban csak egyes alakok és jelenetek sikerültek, a színpadon pedig csak tulajdonképpen „III. Rihard“ maradt meg. Fenmaradását annak a grandiózus — inkább jellem mint korrajz — tanulmányának köszönheti, mellyel a költő megrajzolta ezt a fizikai és erkölcsi csuf-

ljepote ni vedrine u surovoj životnoj borbi. Iz tog gorkog pesimizma rodit će se uskoro „Hamlet“ (1603.) a za njim „Otelo“ (1604.), „Macbeth“ (1605.), „Kralj Lear“ (1606), četiri beznadne tragedije i četiri remek-djela, najdragocjeniji plodovi njegove zrelosti, treće epohe rada i cjelokupnog Shakespeareaova opusa, koje završava godine 1606.

Tragedija „Julije Cezar“, spomenuta već ranije, bila je prva od takozvanih rimskih tragedija Shakespeareovih: on će još tri puta posegnuti za temama iz klasične starine u „Antoniju i Kleopatri“, „Koriolanu“, „Timonu Atenjaninu“. Nakon „Timona“ (1607) Shakespeare ne će više napisati ni jedne velike tragedije.

Primakli smo se tako četvrtom posljednjem razdoblju pjesnikova života i djela, ispunjenom nejednakim ostvarenjima. Osim slabog „Perikla kneza Tir-

ságában egyedülálló, „kegyetlen, félelem és szerelemnélküli“ púpos monstrumot. Így jut a történelmi tragédiában kissé előtérbe az emberábrázolás a koresemények rovására. A „IV. Henrik“-ben majd nem akaratlanul rajzolja a szokásokat, illetve társadalmi életet egy kigondolt alakon keresztül és ez a figura realisabbis vált az összes történelmi személyeknél: Falstaff, a halhatatlan kövér vitéz.

Egyidőben az említett drámákkal, Shakespeare nyolc vígjátékot írt: „A windsori víg nők“ — „A makrancos hölgy“ — „Szent Iván éji álmom“ — „A velencei kalmár“ (ebben a műben már érezhető, a vígjátéki levegőbe belopakodott dráma nehéz hangja) továbbá vígjátékainak három legsikerültebbje: „Sok hűhó semmiért“ — „Ahogy tetszik“ és „A három királyok, vagy mit akartok“ Mindezekhez csatolhatnánk még a „Vége

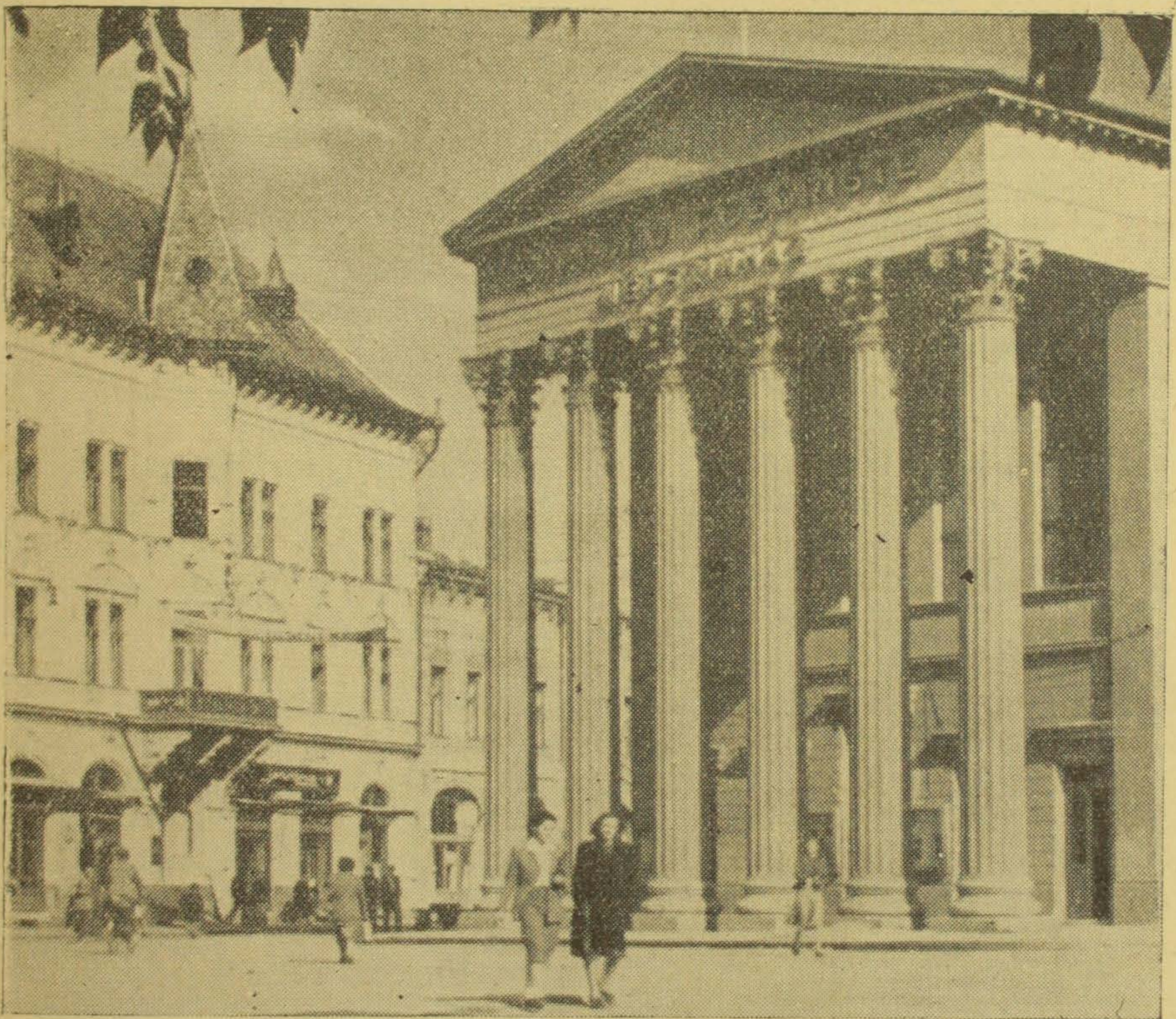

DE NEGRI. E.

skog“ i uspjelije „Zimske bajke“, iznenađuje „Cimbelin“ ne samo šarolikim sadržajem, već i obnovljenim poletom i osvježenim raspoloženjem pjesnika, koji se opet smiješi i donosi svoj zaključni sud o životu: nije život ni prpošna površna igra dokone čeljadi, (kao na pr. u „Dvanaestoj noći“), nije ni isključivo poprište zločinačkih pobjeda, (kao na pr. „Kralj Lear“), život je doduše prolazan

jó minden jó“ c. jóval gyengébb vígjátékát is, melyel a költő tulajdonképpen életének ifjúkori, állandóan emelkedő és fejlődő szakaszát, a szerelem és szépség dicsőségének állandó megéneklését zárja le (kb. 1600-ban.)

Abban az időben, mikor a költő sikereinek, tekintélyének és gazdagságának csúcsára emelkedett, munkájában fordulat és zökkenő állt be. Shakespeare

Nasze pozorište

A mi színházunk

i posut trnjem, ali ima u njemu ljepota i vrednota, samo ih treba umjeti cijeniti i boriti se za njihovo ostvarenje, — a Poezija nek nas u tom krijepi.

Tu svoju oporuku Shakespeare je ovjekovječio u svom labudem pijevu „Oluji“, gdje vedar optimizam najavljuje već ime glavnog lica starog mudraca Prospera („prosperitet“, cvat, napredak), koji ne da mladom paru da doživi ne-

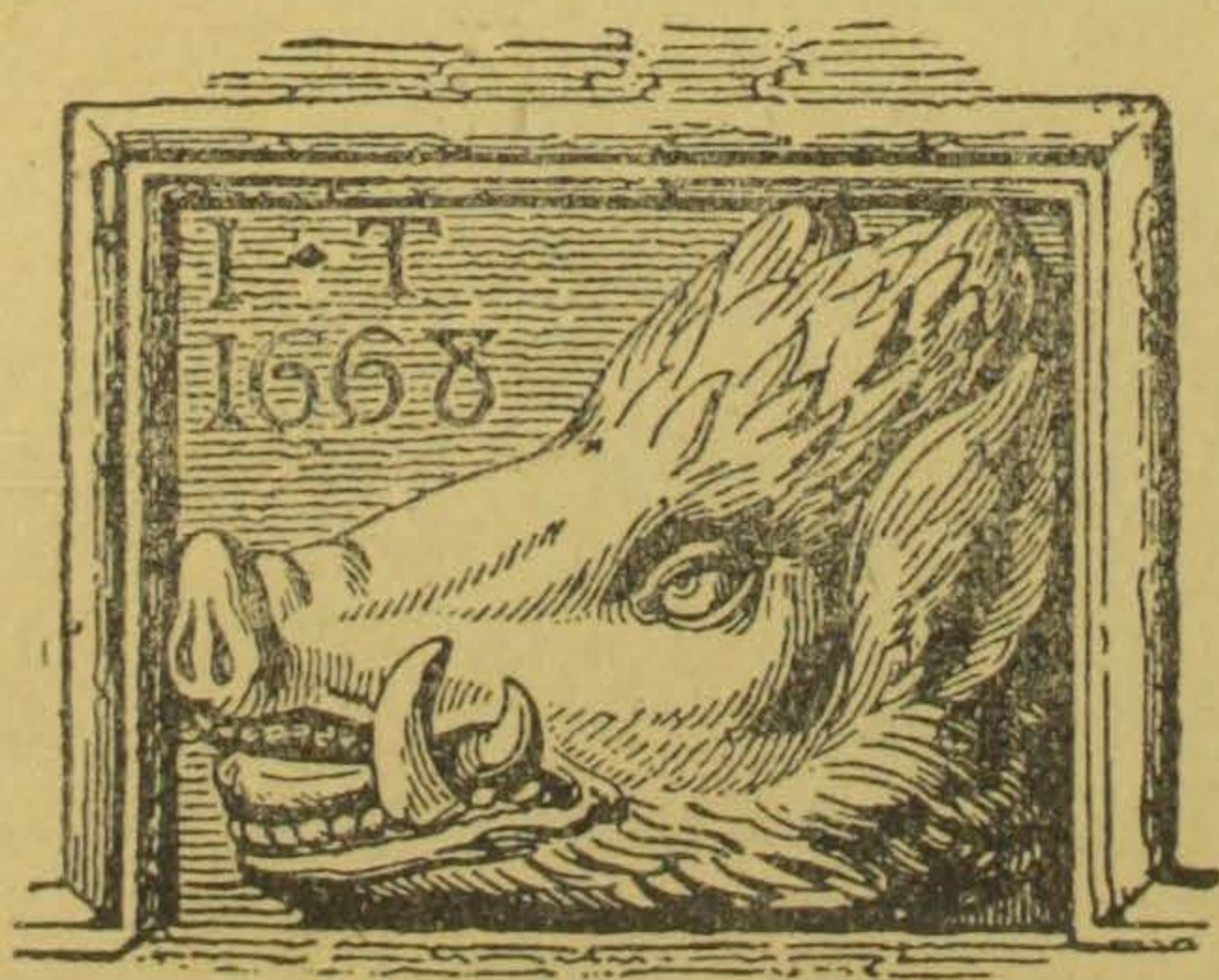
súlyos lelki krizist él át, melyről kortársai is megemlékeznek, de maga a költő is, hires „Szonettjei“-ben, (horvát-nyelvű fordításban, a „Zora“ kiskönyvtárának kiadásában.) Keserűen érintve saját szenvedéseitől és kiábrándulásaitól, a költő, a tréfa üdeségét bevonja a komédia nehezebb színeivel — („Szeget szeggel“) — és megalkotja első tragédiáját, a „Julius Caesart“. Ebben a műben

milu sudbinu svojih vršnjaka Romea i Julije od prije 18 godina, već im otvara put u život i nasmijanu budućnost...

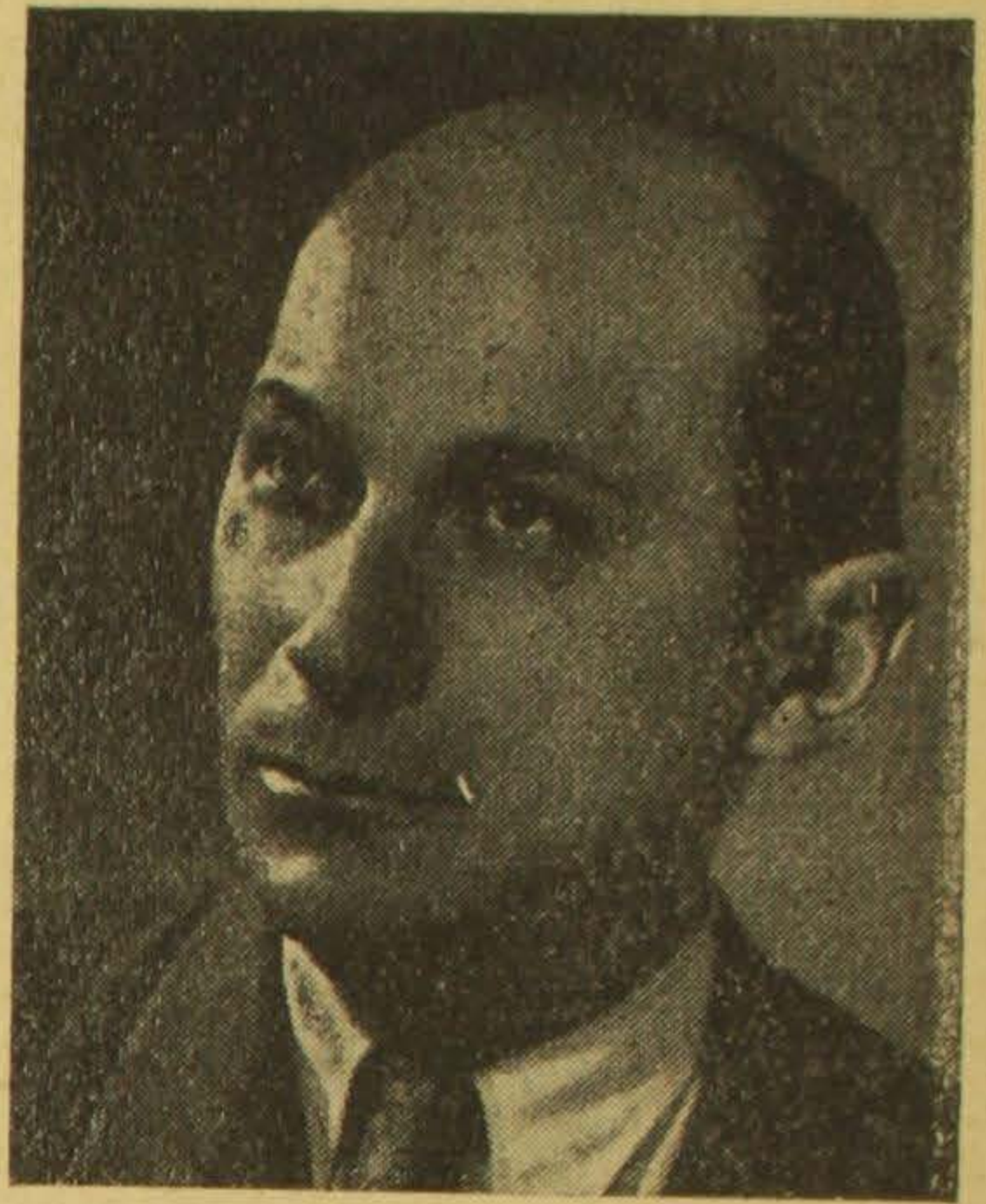
Nakon „Oluje“ Shakespeare odlaže pero. Prerano iscrpljen silnim naporima svoje višestruke djelatnosti pisca, redatelja, glumca, kazališnog impresaria, povlači se u zavičaj, gdje i umire u svojoj 53-ćoj godini 23. travnja 1616., tri godine nakon što je požar uništio njegovo čuveno kazalište „Globus“...

Ali njegovo djelo nije do danas prekrio prah knjižnica niti je ono ikad prestalo da živi na daskama, koje znače život i svijet. Što više, Shakespeare je uvijek blizak duši čovjeka ne samo kao „olichenje Renesanse“, svijetle epohe oslobodjenja ljudske misli od svakog mračnjaštva i dogmatizma, razigrane životne radosti i blistave umjetničke forme u duhu obnovljenih klasičnih ljepota, već i kao uvijek aktualna riznica humanizma i pogleda naprednih onda kao i danas, saučesća za one, koji nepravедno stradaju i opomena za privilegirane, koliko su više dužni čovječanstvu od onih, koje prilike nisu tako obdarile.

Kad bismo na kraju ovih suhih podataka o pjesniku, kome je svako pojedino djelo proučeno i proslavljeno čitavim hrpama knjiga, pokušali odgovoriti na pitanje, u čemu je zapravo vrijednost Shakespeareova djela, trebalo bi odgovoriti, da gotovo nitko prije ni poslije njega nije tako potpuno i svestrano

Cimer Falstaffove krčme „Divlja svinja“
Falstaff fogadójának a „Vadkanfő“ cégére

Sántha Sándor
„A makrancos hölgy“-ben
Minola Baptiszta, páduai nemes
szerepét játsza

akkori meggyőződésének hangja szólal meg: az életben a rossz, szükségszerűen győzi le a jót, az élet harcában nincs állandó tartós szépség sem derű. Ebből a keserű pesszimizmusból születik nem sokára a „Hamlet“ (1603), utánna „Othello“ (1604), „Macbeth“ (1605) és a „Lear király“ (1606). Négy reménytelenséggel túlfűtött tragédia, négy remekmű, életérettségének legértékesebb gyümölcsei, munkájának és az egész Shakespeare-opusnak harmadik szakasza, melyet (1606-ban zár le.

Említett tragédiája, a „Julius Caesar“, Shakespeare első, úgynevezett római tragédiája volt. Még háromszor merített a klasszikus forrásból és megírja „Antonius és Cleopatra“-t, „Coriolanus“-t, és az „Atheni Timon“-t. Ez utóbbival Shakespeare befejezi nagy tragédiáinak írását.

Igy jutottunk el a költő életének és munkásságának negyedik szakaszához, melyet egyenlőtlen alkotások jellemeznek. A gyengén sikerült „Perikles“ és a sikerültebb „Téli regék“ után meglepetésszerűen hat a „Cimbelin“, nemcsak változatos tartalmával, hanem a költő megújódott lendületével és felfrissült

obuhvatio život u svim njegovim vido-
vima, nitko nije ovjekovječio tako bes-
konačan niz likova, tragičnih i komičnih,
vrljih i poročnih, odličnih i priprostih,
realnih, pa i fantastičnih, kao pjesnik iz
Stratforda, koji je osim toga najveći
pjesnik govorene riječi. On svakom svo-
jem licu stavlja u usta govor, koji sa-
mo njemu odgovara, a ipak uvijek umije
da taj govor načini pjesnički toliko
krasnim, koliko je istinski uvjerljiv. Pa
kad bismo htjeli bit Shakespeareove ve-
ličine izraziti jednom bijednom formulom,
mogli bismo kazati, da nitko kao on
nije uspio u tolikoj mjeri spojiti istinitost
sadržaja sa ljepotom forme i da nitko
kao on nije toliko vjerovao u čovjeka,
kad čak i ogorčenom danskom kraljeviću
stavlja u usta riječi:

„Kakvo je remek-djelo čovjek!
Kako plemenit umom!
Kako neograničen u sposobnostima,
liku i kretnjama!
Ures zemlje! Uzor svemu živome!“

Ovom plemenitom shvaćanju služi
čitavo djelo Shakespeareovo, te misli
propagira svako izvodjenje njegovih djela
u bilo kojem kutiću globusa i na bilo
kakovoj sceni. Toj uzvišenoj misiji neka
posluže i skromni pokušaji prvih izvedaba
u našem gradu, u našem kazalištu, koje
kraj svih svojih zamjernih dostignuća
još uvijek diše poletom mladosti, najljep-
šim zalogom sve većeg uspona i cvata.

Vojmil Rabadan

TÓTH GYULA

a Népszínház magyar együttesének szín-
művésze e hó 11-én súlyos betegség
után elhunyt.

Bővebb megemlékezést tehnikai okok-
ból csak a jövő számunkban hozunk.

TOT DULA

član Madarske drame Narodnog pozori-
šta preminuo je 11-og ovog mjeseca po-
slije teške bolesti.

Iz tehničkih razloga „In memoriam“
štampat ćemo u slijedećem broju.

hangulatával is. Shakespeare ismét mo-
solyog és meghozza ítéletét az életről:
az élet nem gondtalan gyermek szipor-
kázóan felületes játéka (mint pl.: „A
három királyok, vagy amit akartok“), de
nem is kizárólag a bűnös győzelmek
csatateré, (mint pl.: a „Lear király“).
Az élet, habár átmeneti jelenség is és
útjai tüskékkel meghintettek, mégis tar-
talmaz szépet és értékeset, csak becsülni
kell tudni azokat és harcolni azok meg-
valósulásáért. Ebben a törekvésünkben
erősítsen minket a költészet.

Ezt a — mondhatnánk — végren-
deletét örökitette meg Shakespeare haty-
tyúdalában, a „Vihar“-ban. A derűs op-
timizmus, mit már a főszereplő, a vén
és bölcs Prospero neve is előre bejelent,
(Prosperity: virágzás, haladás) már nem
engedi meg, hogy a fiatal pár megélje
azt a kegyetlen sorsot, amit 18 évvel
azelőtt elődjeik — Romeo és Julia — szen-
vedtek át, hanem megnyitja számukra az
utat az életbe, a mosolygósjövőbe.

A „Vihar“ után Shakespeare leteszi
a tollat. Túlkorán kimerítve sokoldalú
elfoglaltságainak erőfeszítéseitől (író, ren-
dező, színész és színházi impresszárió)
visszavonul származási helyére és három
évre rá, hogy a tűzvész megsemmisítette
híres színházát a „Globust“-t, 53 éves
korában, 1616 április 23-án meghal.

Shakespeare munkásságát sohasem
lepte be a könyvtárak pora és ő maga
sem szűnt meg élni sohasem az életet
és világot jelentő deszkákon. Mindig
közel állt az emberek lelkéhez nemcsak
mint a Renaissance — a felvilágosodás, az
emberi léleknek a sötétségétől, a dog-
matizmustól való felszabadulásának kor-
szaka — megszemélyesítője, hanem mint
a humanizmus örökérvényű kincséhez is,
melyben ott a részvét azok számára, akik
méltatlanul szenvednek és az intelem a
a kivételezetteknek: mennyivel kötele-
sek többet nyújtani az emberiségnek
azoknál, akiket a körülmények mostohán
ajándékoztak meg a lehetőségekkel.

Mindezeknek a száraz adatoknak a
felsorolása után, ha feltennénk a kérdést:
miben rejlik Shakespeare műveinek nagy-

(Folytatás a 20-ik oldalon)

WILLIAM SHAKESPEARE
VESELE ŽENE WINDSORSKE

(THE MERRY WIVES OF WINDSOR)

Komedija u 5 činova s prologom (11 slika)

L I C A :

Sir John Falstaff	— — — — —	<i>Miloš Jojkić</i>
Frank Ford	} windsorski građani	<i>Petar Vrtipraški</i>
George Page		<i>Antun Kujavec</i>
Gospoda Ford	} vesele žene	<i>Miša Paraskijević</i>
Gospoda Page		<i>Slava Bulgakov</i>
Anna Page, njena kći	— — — — —	<i>Katarina Bačlija</i>
Robert Shallow, seoski sudac	— — — — —	<i>Mihajlo Jančikin</i>
Abraham Slender, njegov mudri rodak	— — — — —	<i>Ljubomir Teodorović</i>
Sir Hugh Evans, svećenik iz Walesa	— — — — —	<i>Geza Kopunović</i>
Doktor Caius, francuski liječnik	— — — — —	<i>Rudolf Opolski</i>
Gospoda Quickly, njegova dvorkinja	— — — — —	<i>Klara Pejić</i>
Fenton, mladi gospodin	— — — — —	<i>Saša Vojtov</i>
Gazda gostionice „Divlja svinja“	— — — — —	<i>Marko Tasić</i>
Bardolph	} Falstaffovi pratioci	<i>Josip Bajić</i>
Pistol		<i>Žarko Velicki</i>
Nym		<i>Nikola Jovanović</i>
Robin, Falstaffov paž	— — — — —	<i>Stipe Vuković</i>
Simple, Slenderov sluga	— — — — —	<i>Petar Novaković</i>
Jack Rugby, doktorov sluga	— — — — —	<i>Antun Stipić</i>

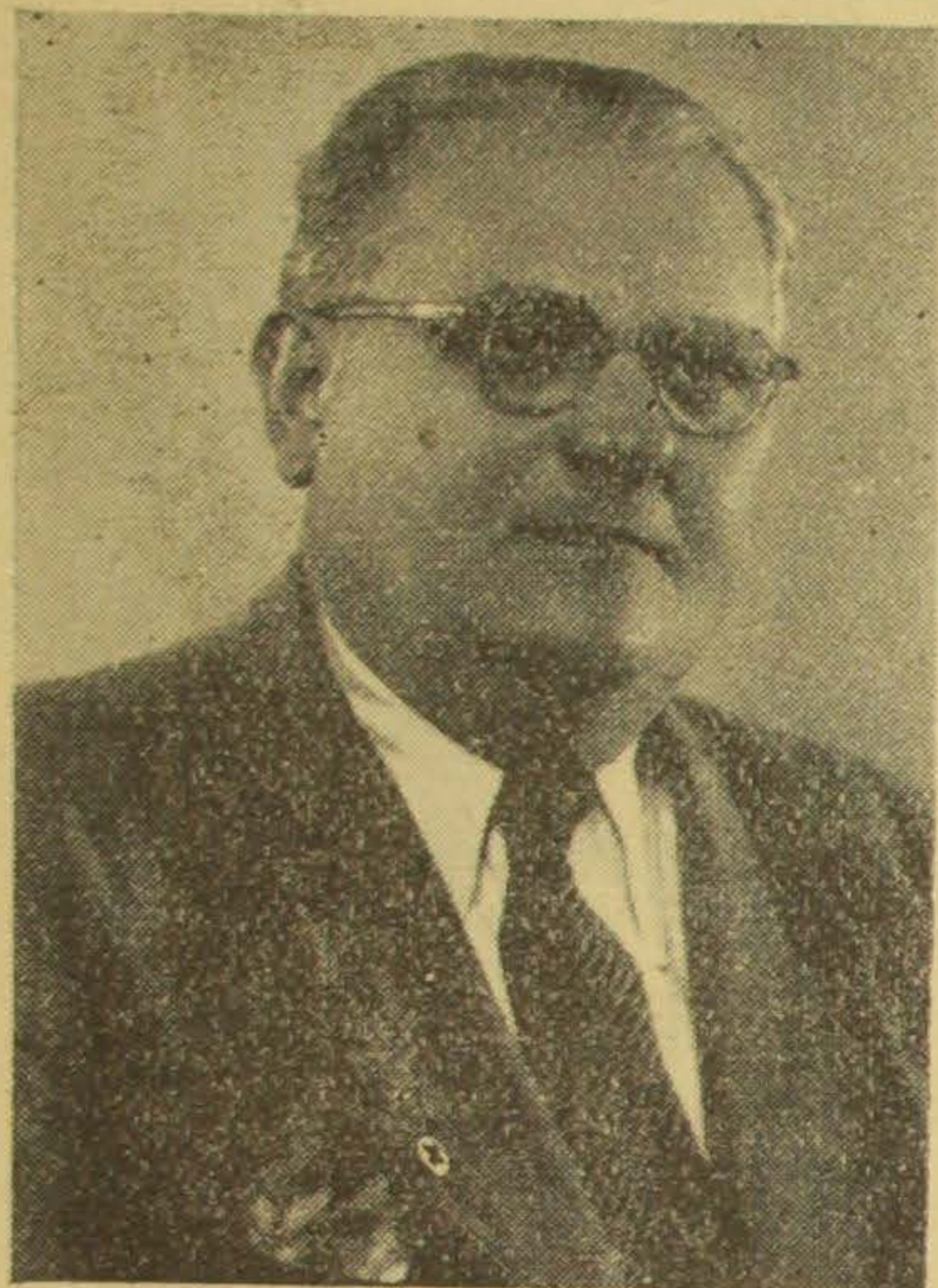
Fordove sluge, maske u parku. — Dogada se u Windsoru i okolici, krajem XVI. stoljeća.

Prijevod : **Josip Torbarina**. Prolog prema prijevodu **Ž. Simića i S. Pandurovića**.
Redakcija teksta, režija, scena i kostimi : **Vojmil Rabadan**. Scenografska suradnja :
Andro De Negri. Scenska muzika : **Milan Asić**. Koreograf : **Rađomir Milošević**.

Sudjeluje : operski zbor, balet i orkestar.

Inspicijent : **Petar Novaković**. Šaptač : **Irena Mađar**. Tehničko vodstvo :
Ivan Fomin. Majstor pozornice : **Josip Balaž**. Pozorišni vlasuljar : **Franjo Kovač**.
Pozorišni krojači : **Josip Siveri i Margita Kabai**. Rasvjeta : **Josip Bartuš**.
Rekviziter : **Jelena Bašić**. Pozorišni stolar : **Franjo Kolar**. Slikanje dekoracija :
Pavle Petrik i Mičko Janoš.

»Vesele žene Windsorske«

Miloš Jojkić, igra Falstaffa

Mnoga znamenita pozorišna djela nastala su pod pritiskom okolnosti teatar-skog rada ili po točnoj naručbi nekog impresaria ili mecene. Takav je slučaj bio i sa Shakespeareovom komedijom „Vesele žene Windsorske“. Na drugom mjestu istaknuli smo, kako je Shakespeare stvorio u historijskoj drami „Henrik IV“ vanredno plastičan i zanimljiv tip sir Johna Falstaffa, trbušastog viteza, koji je svojim karakternim crtama i dogodovštinama vrlo vjerojatno zasjenio ostali sadržaj i likove tog glomaznog prikazivanja i postao, kako bismo danas rekli, „šlager“ predstave. I sama kraljica Elizabeta čini se da je od čitave predstave upamtila u prvom redu Falstaffa, koji joj se toliko svidio, da je pjesniku naručila komediju, u kojoj će se debeljko opet pojaviti, i to kao nasamaren ljubavnik. A kako je praizvedba komedije imala da se održi prigodom proslave reda podvezice, 23. travnja 1597, (kad se taj visoki orden dijelio sretnim izabranicima) to je uzvišena naručiteljica postavila i drugi zahtjev: djelo mora veličati red podvezice!

I tako je pjesnik pristupio radu vezan u svom stvaranju sa dva lanca, koja su sputavala let njegovoj mašti, pa

se po svoj prilici nije draga srca prihvatio pera. Mnogi šekspirolozi tvrde, da je to, kao i kratkoća roka skrivilo, da komedija nije dosegla razinu ostalih pjesnikovih veselih igara. Pažljivije proučavanje teksta uvjerit će nas da je to samo djelomično točno. Shakespeare doista nije ni pošto sretno udovoljio zahtjevu, da djelo učini hvalospjevom redu podvezice, jer sve, što komedija sadrži u tom smislu (ime krčme, aluzije na Nijemce, sasvim deplasirana tirada u tekstu „Kraljice vila“ u posljednjoj slici itd.) nije ni naročito duhovito ni organski povezano s komedijom, — ima ih čak, koji tvrde, da je tu štošta tuđa ruka umetala u tekst. Pa ni samo uskrisivanje „Falstaffa“ kao da nije pjesnika naročito dražilo. On je u „Henriku IV“ taj lik iscrpio i sve, što je u njemu osjećao potrebu da kaže, rekao je, čak ga je i pokopao u slijedećem dramskom prikazu „Henrik V“ (koji je po nekim mišljenjima napisan prije „Veselih Windsorki“). Dovodeći ga ponovo na scenu, jedva da je svom trbonji dodao koju novu crtu. No jer pravi stvaralac ne može ni u kakvim okolnostima potpuno zatajiti, Shakespeare je ipak u toj komediji nanizao čitavo

Klara Peić, igra gdu Quickly

šareno društvo novih likova iz malograđanskog staleža, koji kipe isto takvom životnom uvjerljivošću i snagom kao najistaknutije njegove kreacije.

Zato su „Vesele žene Windsorske“ unatoč oiaکو nabačenim prigovorima ipak nesamo zabavna, nego i literarno-scenski veoma vrijedna komedija. Treba je samo popratiti iscrpnim komentarom, ako je izdamo u knjizi, a dramaturški oprezno revidirati, kad je iznosimo na scenu. Ovo potonje bio je prvi zadatak režijske koncepcije subotičke praizvedbe. Mirne savjesti odstranili smo sve aluzije na glorifikaciju reda podvezice, pa čak i ime krčme, kojoj mnogo bolje pristaje naziv „Divljoj svinji“ Falstaffove krčme u „Henriku IV“. Isto tako brisali smo lokalne i, da tako kažem, tehničke pojedinosti iz tadanjeg dnevnog života, kojima komedija vrvi, a današnji ih gledalac ne može shvatiti. (Kako da na primjer suvremena publika osjeti, u čemu je vis comica, kad sir Falstaff u parku zaziva kišu slatkih krompira, zaslađ ne morske trave itd. kad ne zna, da su se te delikatose upotrebljavale u elizabetsko doba kao afro-dizijaci, to jest sredstva za poticanje strastvenosti? Ni glumački ni režijski ne da se to objasniti, a što na sceni nije samo po sebi jasno, zamućuje i shvaćanje i užitak cjeline). Neka „normalna“

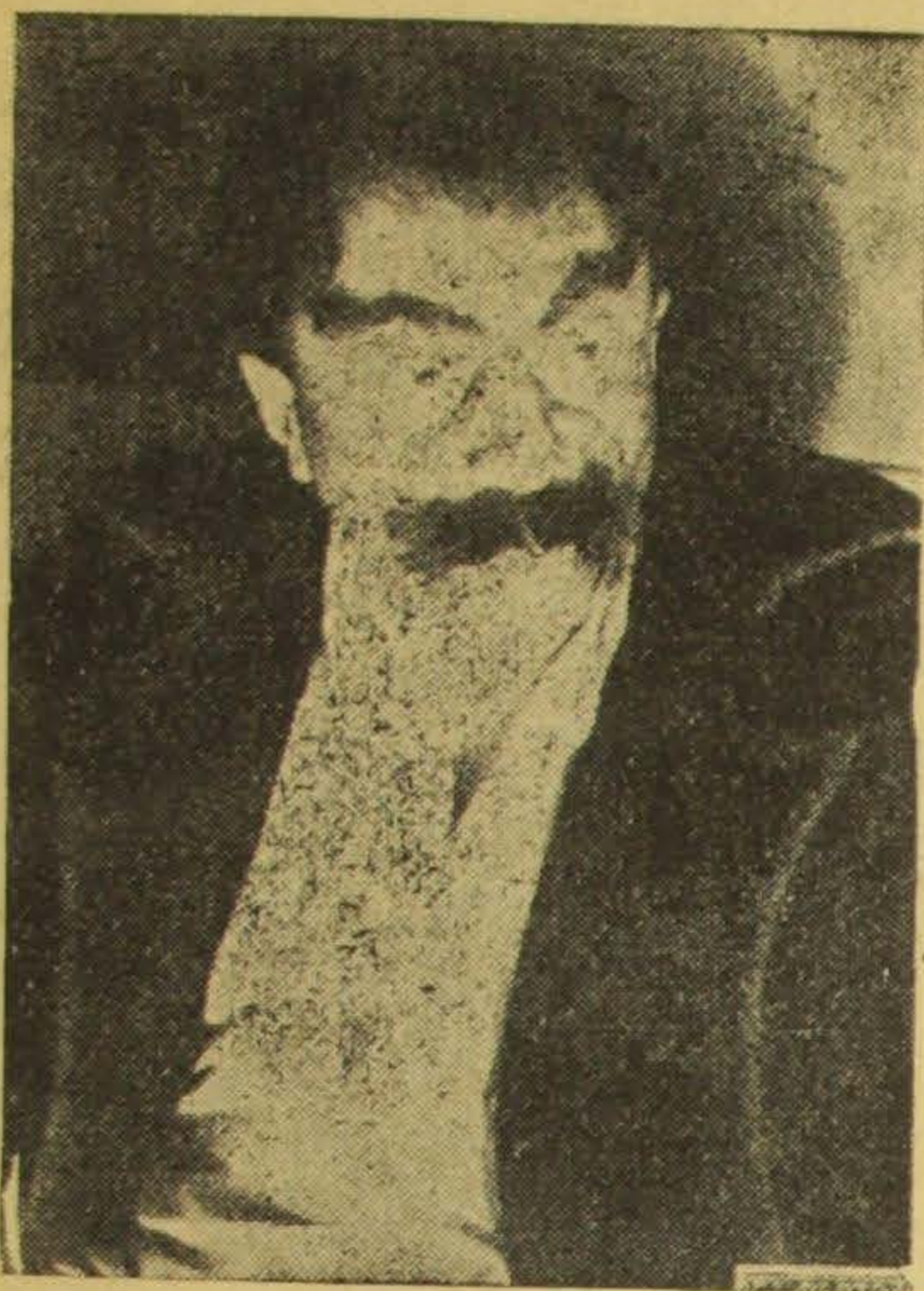

Slava Bulgakov, igra gđu Page

Antun, Kujavec nastupa kao George Page

kraćenja i povezivanja pojedinih slika, bilo za to, da se prištedi na promjenama i vremenu i postigne što čvršća kompaktnost cjeline, često puta nepotrebno raskidane, opravdani su nesamo našim teatarskim osjećanjem, već i gledištem šekspirologa, koji se danas slažu u tome, da ta, često neprirodna podjela na činove i slike uopće ne potječe od Shakespearea. (Vidi: Torbarina: „Vesele Windsorki“, Zagreb, 1948, str. 13.) Najbitniji dramaturški novum ove predstave sastoji se u prologu, složenom iz nekih scena i citata iz „Henrika IV“, koji nas ukratko upoznaju s Falstaffovim ranijim životom i pravim karakterom. Na njegovo uvođenje naveli su nas slijedeći razlozi: Shakespeareova publika imala je u svježem sjećanju pravog i „potpunog“ Falstaffa iz „Henrika IV“, pa je točno znala, o kome se radi još prije nego je započelo prikazivanje „Veselih Windsorki“, o više, što će ga biti i predstavljao isti glumac, u istoj maski i s istim karakternim crtama onog prvotnog, daleko potpunijeg prikaza „masnog“ junaka. Današnji gledalac, videći sir Johna samo u „Windsorkama“ upoznaje ga donekle jednostrano, pa je prilično sklon vjerovati, da se radi o dobričini, „velikom djetetu“, kako čak i neki komentatori hoće, a redatelji gotovo redovito postavljaju

Petar Vrtipraški, kao Guša Rigalin
u „Požar strasti“, nastupa kao Frank Ford

tako taj lik. Međutim, ako se sjetimo, da je taj hvališa, izješa, varalica itd, bio ranije aktivan pripadnik razbojničkih bandi, da je mobilizirao samo sirotinju (a bogate oslobađao — naravno uz otkup!) cinički svijestan, „da su i oni dobra hrana za topove“, doći ćemo do zaključka, da se ta ličnost, jedna od najgenijalnijih tvorina Shakespearovih, ne smije ni u komediji olako interpretirati, i zato nam je taj prolog nedostajao.

Inače je u postavljanju ove komedije na subotičku scenu naročita pažnja bila posvećena u opremi više ilustraciji vremena, ambijenata i karaktera nego li historijskoj rekonstrukciji, a u interpretaciji usklađivanju raznorodnih komponenata, koje od svakodnevnice realnosti i realizma idu do groteske i feerije — vilinske priče. Netko će možda primijetiti, da pojedine likove sa scene „nije još srećo na ulici“. Sasvim točno, jer djelo kao što su „Windsorke“ u jednu ruku prikazuju ljude, koji su u uslovima sasvim drugačijih običaja, govora, nošnje i društvenog uređenja doista drugačije i izgledali od nas. S druge strane tadašnja umjetnost, naročito kazališna u komediji, prikazuje život potencirajući izvjesne crte do stilizacije, koja podsjeća na karikaturu, danas samostalnu umjetničku granu, a ranije važan element

scenskog izraza Oživljujući takva djela moramo konačno podsjetiti, kako su nekad ljudi voljeli naivnu šalu, kojoj su se široko i od srca smijali „smijehom zbog smijeha“, dok se mi danas većinom smijemo s okusom gorčine na usnama. Sve to izraziti realizacijom jedne predstave nije ni lak ni malen poduhvat, pogotovo kad je vrijeme pripremanja premijere tako ograničeno kao što je bilo naše, a inače talentirani i marljivi ansambl prvi put pred takvim zadatkom. Nadamo se ipak, da smo barem natuknuli ono, što smo htjeli reći, i da nismo ugušili svu neobuzdanu životnu radost, koja izbija sa svake stranice teksta, šibajući — ne preoštro — sve, što je lažno, nakaradno, hipokritno i nisko, a slaveći i dovodeći do pobjede čistu ljubav, mladost i srdačne odnose među ljudima, koji zdravom šalom mogu ispraviti i predusresti mnogu tragediju, ako su dobronamjerni. To je u stvari jedina duhovita veza ove komedije s proslavom reda podvezice, naravno, ukoliko je Shakespeare mislio da njom ilustrira lozinku reda „honi soit qui mal y pense — stid bilo onog, koji na zlo misli!“

V. R.

Miša Paraskijević, igra gđu Ford

Slike u ovom broju

FOTO „BERTA“

William Shakespeare

A makrancos hölgy

Vígjáték 4 felvonásban (11 képben)

Fordította: Lévai József

Diszlettervező: De Négri Endre Rendező: Garay Béla

Minola Baptista, páduai nemes	— — — —	Sántha Sándor	
Katalin	} leányai	— — — — — — — —	Sz. Cseh Mária
Bianca		— — — — — — — —	K. Szkala Jolán
Vincentio, pisai nemes	— — — — — — — —	Szabó János	
Lucentio, a fia	— — — — — — — —	Versegi József	
Petruccio, veronai nemes	— — — — — — — —	Szilágyi László	
Gremio	— — — — — — — —	Vujkov Géza	
Hortensio	— — — — — — — —	Fejes György	
Tranio	} Lucentio szo'gái	— — — — — — — —	Gyapjas István
Biondello		— — — — — — — —	Czehe Gusztáv
Bronio, vándor színész	— — — — — — — —	Mamuzsics István	
Grumio	— — — — — — — —	Godányi Zoltán	
Kurtis	} Petruccio szolgái	— — — — — — — —	Remete Károly
Nathaniel		— — — — — — — —	Balázs István
Fülöp		— — — — — — — —	Kunyi Mihály
Miklós		— — — — — — — —	Forgács József
Gergely		— — — — — — — —	Kiss J.
Szabó	— — — — — — — —	Virágh Mihály	
Özvegy	— — — — — — — —	Barátkai Mártha	
Törvénytiszta	— — — — — — — —	. . .	

Színhely: részint Pádua, részint Petruccio háza.

Ügyelő: **Kunyi Mihály**

Tehnikai vezető: **Fomin Ivan**

Színházi fodrász: **Kovács Ferenc**

és **Kabai Margit**

Kellékes: **Fejős Szilveszter**

Sugó: **Eibensütz Rózsi**

Színpadmester: **Balázs József**

Színházi szabók: **Szilverl József**

Világosító: **Teleki Gyula**

Színházi asztalos: **Elek Mátyás**

A makrancos hölgy bemutatója

Sz. Cseh Mária
a „Makrancos hölgy“ főszereplője: Katalin

A Népszínház magyar együttese szorgalmasan készül az első Shakespeare darabra. Ez a bemutató újabb fejlődésről tesz tanuságot és igazolja azokat, akik a magyar együttest nagy feladatok elvégzésére alkalmasnak tartották.

Jól választott a színház, amikor a Makrancos hölgyet tűzte műsorára, mert ez a darab a mulatságos helyzetek pompás kihasználásának iskolapéldája. Shakespeare olyan egészséges humorral írta meg a darabot, hogy az utánzók, a modern darabok gyártásában mesterkedő vigjátékgyárosok még tájékára sem tudtak eljutni ennek a vigjátéki formának.

Shakespeare saját külön mesevilágába kell átrándulnia a nézőnek, az illúziók varázssipkáját rántjuk a fülünkre és átálmodjuk, átkacagjuk, amit az illusztris költő elénk tár. Elhiszünk mindent, mert az ő tollából kikerült műveknek éppen ez az egyedülálló nagy titkuk, hogy olyan meggyőző erő sugárzik belőlük, ami még az álmok elszállta után is izzó erővel él bennünk.

Miben rejlik Shakespeare jellegzetessége?

A jeles író a humanizmus és reneszánsz korának fia, amikor a pol-

Részletek a rendezőkönyvből

gárság a feudális osztály fölé igyekszik kerülni, ő dicsőíti és kiemeli az embert, annak erejét és egyéniségét. Az egyén, az ember harcol és megtöri az előítéletet. A középkorban az egyházi és társadalmi tévelygések közepette lerombolni igyekszik a feudalizmusnak, a vallásideológia segítségével felépített eredményét. Harcol az emberiségért, harcol a jobb jövőért.

Hogarth, híres angol festőművész így írt a nagy költőről: Shakespeare, aki a legmélyebben hatolt be a természetbe, a szépség egész értékét két szóban fejezi ki: „Végtelen különféleség“ A humanista Lőrincz barát pedig ezt mondja a Romeo és Juliában: „Óh mennyi kincs, milyen titkos bűbáj van elrejtve mélyen, kőben, fűben, fában?“ És valóban, Shakespeare hősei nemcsak egy emberi tulajdonság típusát hordják magukban, hanem az emberi jellem különféleségét, a jót és rosszat fejezik ki. Ezek az emberek különféle egyéniségű, de teljes emberek, akik részesei a történes korában uralkodó társadalmi rendnek. Alakjait az élesszemű művész virtuozitásával rajzolja meg, Ő nemcsak formailag „tárgyilagos,, hanem valóban az. Nagy humanista és gondolkodó, harcos, aki szenvedéllyel tud szeretni, de szenvedéllyel tud gyűlölni is. Mindezeket az érzéseket hűen rajzolja meg. Ő az a realista, aki darabjaiban és alakjain keresztül a szellemi élet különféle megnyilvánulásait mutatja be.

A makrancos hölgy Shakespeare korábbi vigjátékai közül való, amikor még Shakespeare humorába nem került búskomorság és keserűség. A tartalmat a költő részben divatos angol novellákból, részben Ariostó Suppositi-jéből vette át. Ez a vigjátéka azok közé tartozik, amelyek a legsűrűbben kerültek színre művei közül. Bátran megjósolhatjuk,

hogy ez lesz a leggyakrabban játszott Shakespeare vígjáték a jövőben is, mert ennek a tartalma igen közel áll a néphez. Már a címszereplő miatt is érdekességénél fogva minden alkalommal találni fog közönséget, mert a közönség szívesen nézi meg az ilyen makrancos, elkényeztetett asszony megzabolásának kedves játékát.

*

A makrancos hölgy könnyű vidámjáték, amely néhol már-már átlép a bohózatba is de mindenkor megmarad az ízlés határai között. Minden helyzetben feltaláljuk benne az igazi Shakespearet, az emberi lélek nagy és csalhatatlan ismerőjét. Csodálhatjuk a költő genialitását, ahogyan biztos kézzel bemutatja, hogy a főhős, Petruccio, miként szelidíti meg és győzi le a makrancos Katalint. Ezek a jelenetek tele vannak szellemességekkel és láthatjuk, hogy a költő mennyire ismerte a női lelkületet és szeszélyt.

*

A darabnak két főcselekménye van: a makrancos Katalin megszelidítése és a fiatalabb leány, Bianca kezének elnyerése. Ez a két cselekmény szorosán össze van fűzve azzal, hogy a fiatalabb Bianka nem mehet addig férjhez, amíg nem akad valaki, aki megkéri az idősebb leány kezét. Ennek a másik cselekménynek kivitelezésére és megrajzolására több súlyt helyezett a költő.

Számtalan kritikában szemére vetették Shakespeare-nak, hogy a Makrancos hölgy szereplőit nem vezeti semmi nemesebb, vagy eszményibb cél, mivel maga Petruccio is, már a színen való első megjelenésekor, kijelenti, hogy éppen valami gazdag leányt keres, hogy házasságra lépjen vele. Valószínű, hogy ez csak kérdés, amely fiatalembereknél szokásban volt és szokásban van ma is. Katalin megszelidítését is azért vállalja Petruccio, hogy hozzájusson a nagy hozományhoz. Ezt is úgylátszik inkább kedvtellésből teszi nem pedig a leány iránt érzett szerelemből.

Annyit mindenesetre megállapíthatunk, hogy ez a vígjáték tökéletes és

Szilágyi László (Petruccio)

realisztikus, amely mentes minden ábrándosságtól és érzelgősségtől.

*

Mint már mondtuk: a vígjáték két részből áll. Az első rész Lucentio és Bianca szerelmi története, valamint az a csel, amellyel a szép Bianca kezét Lucentio elnyeri. A második tulajdonképeni főrésze a darabnak: Petruccio és Katalin története és ez a rész képezi a tulajdonképeni vígjátékot. A néphumor nem nagyon válogat azokban az eszközökben, amelyeknek segítségével a férfi engedelmességre szorítja a feleséget. Ezek az eszközök a makacs asszonyok megtéritésének folyamatában mindig eredményesek. De, hogy ezeknek az eszközöknek igénybevétele ne botránkoztassa meg a nézőket, a szelidítő szereket mindig vidám jelenetekben alkalmazzák, amely nagyban enyhíti és elfogadhatóvá teszi a módot.

*

drasztikusan ható szelídítési mód alkalmazásával?

Az hogy a közönséget megnevetteti és egyidejűleg bemutatja azt is, hogy a férfi legkönnyebben a hiuságon keresztül férközhet a női lélekhez és ezen keresztül rávehet minden jóra, vagy rosszra. Petruccio is a hiuságon keresztül igyekszik hozzáférni a bős Katalinhoz, aki aztán belenyugszik az eljegyzésbe, de már az esküvő napján sirvafakad a férfi késlekedése miatt. De a bánásmód nem teszi előtte gyűlöltté a férfit, hanem inkább jobban és jobban szerelmes nővé válik, majd engedelmes, szolgálatkész asszony lesz belőle. Katalin tehát a bánásmód által változik szerelmes feleséggé és lelkében az a meggyőződés alakul ki hogy ő tetszik Petruccionak, a férfi szerelmét sikerült megnyernie és nincs a világon más nő, aki miatt férje őt felcserélné.

Ha a Katalin lelkében véghezmenő lélektani motivumokat nézzük, rájövünk arra az igazságra, hogy Shakespeare a női lélek egyik legalaposabb ismerője. Ha Katalin néha-néha ki is tör, ezek mögött a kitörések mögött meg-megjelenik a gyöngéd nő, akinek legfőbb vágya tetszeni és magát a férfivel megszerettetni.

*

Ez a vigjáték tulzásaiban is mulatságos, de legzajosabb jeleneteiben sem bántó, mert a költő finom lélektani ismerettel állítja szembe egymással ezt a férfit és ezt a nőt. Mind a kettő egyéniség. Ha az egyik erős, a másik még erősebb. Ha az egyik kiabál, a másik tulkiabálja. Ugy néznek sokszor farkasszemet egymással, mint két elkeseredett ellenség. De Petruccio is beleszeret a makrancos Katába és mikor már jól megkínoztta, kicsúfolta, kiéheztette az asszonyt, amikor az fáradtan elalszik, bizonyára a szerelmes férj gyengéd gondjával hajol föléje és úgy lesi lélekzetét.

És Katalin is, kijárja a megpróbáltatás és türelem iskoláját, kitűnő diáknak bizonyul. Ragyogó beszédet mond

Mi volt tulajdonképpen Shakespeare célja a vigjáték megírásával és a kissé

a hitvesi kötelességről és az asszony engedelmességének nemes erényéről. És dacára ennek a ma már avult felfogásnak, amely a mi életünkben már nem számíthat hívekre, ez a vigjáték mégis friss, népszerű és hatásos marad. A ma közönsége szívesen elfelejti azt ami ebben a darabban avulttá vált és azt igyekszik benne élvezni, ami tiszta művészet és jókedvre derítő humor.

*

A rendezés ezt a vigjátékot a realista színjátszási módszer igénybevételével igyekszik a közönség elé vinni, amelyekben a leghumorosabb jelenetet is a valóságyszerű ábrázolás elemeivel törekszik szinessé és életteljessé tenni. Mindazokat az elemeket, amelyek az életvalóságot jelentik, megfelelő módon hangsúlyozák a szereplők,

Nem szabad arról sem megfeledkeznünk, hogy Shakespeare, ha gyenge színész is, de színész volt, ismerte a színpadot, sőt mestere volt a színpadnak-aki nagy és hatalmas színpadi akciók kiépítését is könnyedséggel oldotta meg. Darabjait nem csupán olvasásra írta, hanem elsősorban színpadi előadásra. A költő ismerte a színpad titkait, a színjátszás minden csinját-binját és érezte a színpad bűvös hatalmát.

Ha ragaszkodni kívánunk a Shakespearei realizmushoz, kötelességünk, hogy az általa megrajzolt alakok lélektanát ismerjük, hogy aprólékos gonddal kidolgozzuk a legbonyolultabb színpadi helyzeteket, hogy a szöveget a legtökéletesebb tisztasággal tolmácsoljuk, amelyből nem szabad elvesznie egy jóttányi szépségnek és szenvedélynek sem.

Az előadáson meg kell érezni a reneszánsz korának minden szépségét, báját, egyszerűségét és ha kell nyomorát is. A színekben ott kell látnunk Tintoretto szingazdagságát, Tizián fényeit és árnyait. Egyszóval Shakespeare hőseinek jellemét és életét úgy kell a közönség elé hoznunk, hogy azok húsból és vérből való, a szenvedély minden formájától átítatatott emberek; Shakespeare valódi hősei legyenek.

(Folytatás a 11-ik oldalról)

sága, melyet már számtalan tanulmányokon keresztül, könyvek tömegén át ünnepeltek, azt kellene felelni: abban, hogy sem előtte, sem utána senki az életet — annak minden jelenségével — nem ölelte fel olyan teljességgel és sokoldalúan mint ő, senki sem tett halhatatlanná olyannyi tragikus, komikus, erényes, kitűnő, közönséges, reális és fantasztikus figurát mint éppen a stratfordi költő, aki mindezek mellett és mindezek felül még a kimondott szó legnagyobb költője is volt. Minden alakjának szájában csak az alaknak megfelelő szöveget adta, de azt költőileg oly gyönyörűen formázta meg, mint amennyire valóságosan meggyőző volt mindig maga a szöveg. Shakespeare nagyságát, ha egy — hozzá viszonyítva — nyomoruságos kis képlettel szeretnénk kifejezni, azt mondhatnánk, hogy senkinek sem sikerült, úgy mint

neki, összehangolni, összhangba hozni a tartalom valóságát a forma szépségeivel. Nála jobban senki sem hitt az emberben, még akkor is, mikor az elkecsereedett dán királyfinak adja a szájába a szöveget: — „S mily remekmű az ember! Mily nemes az értelme! Mily háttartalanok képességei! Alakja, mozdulata mily kifejező és bámulatos! Világ ékesége! Az élők mintaképe!“.

E nemes gondolatot hirdeti Shakespeare szelleme és munkássága műveinek minden előadásában, a föld bármely részén, a világ bármely színpadán. Ennek a fenkölt küldetésnek szolgálatában áll színházunk szerény próbálkozása is mikor — minden eddig elért eredmény mellett még mindig fiatalos lendülettel — készül leróni legszebb adóját az első Shakespeare bemutatókkal a feljebbemelkedés és virágzás útján.

Vojmil Rabadan
(Fordította: Pataki László)

„29 NOVEMBER“

FABRIKA KONZERV I SUHOMESNATIH PROIZVODA

Tekući račun kod Narodne banke Subotica 320.464.780

SUBOTICA

TELEFONI:

DIREKTOR 17-84
SEKRETAR 17-84
KOMERC. 24-12

Gradjani Subotice!

U našim prodavnicama bićete uvijek usluženi najkvalitetnijom suhomesnatom, kobasičarskom robom, mesnim konzervama i svježim mesom.

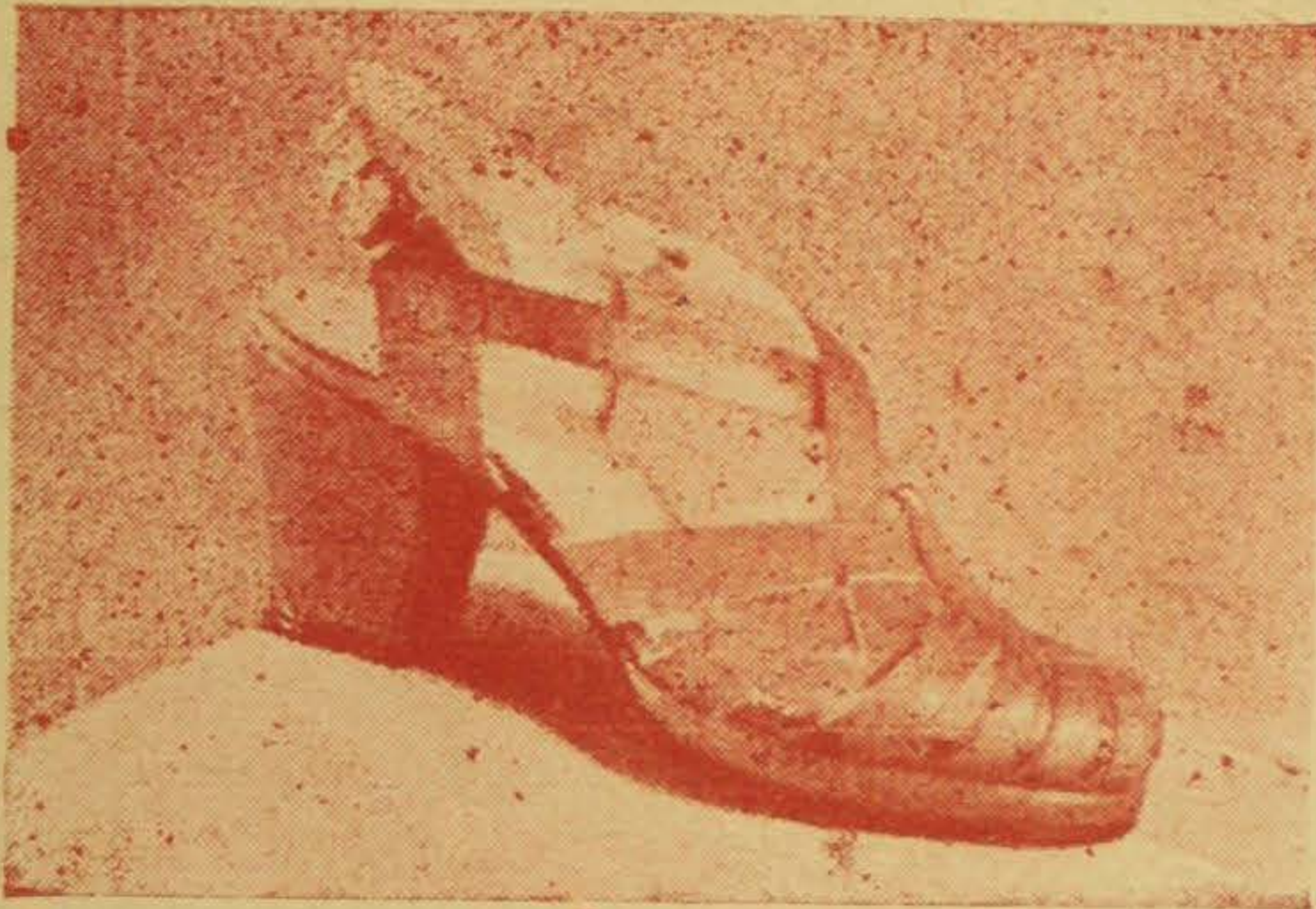
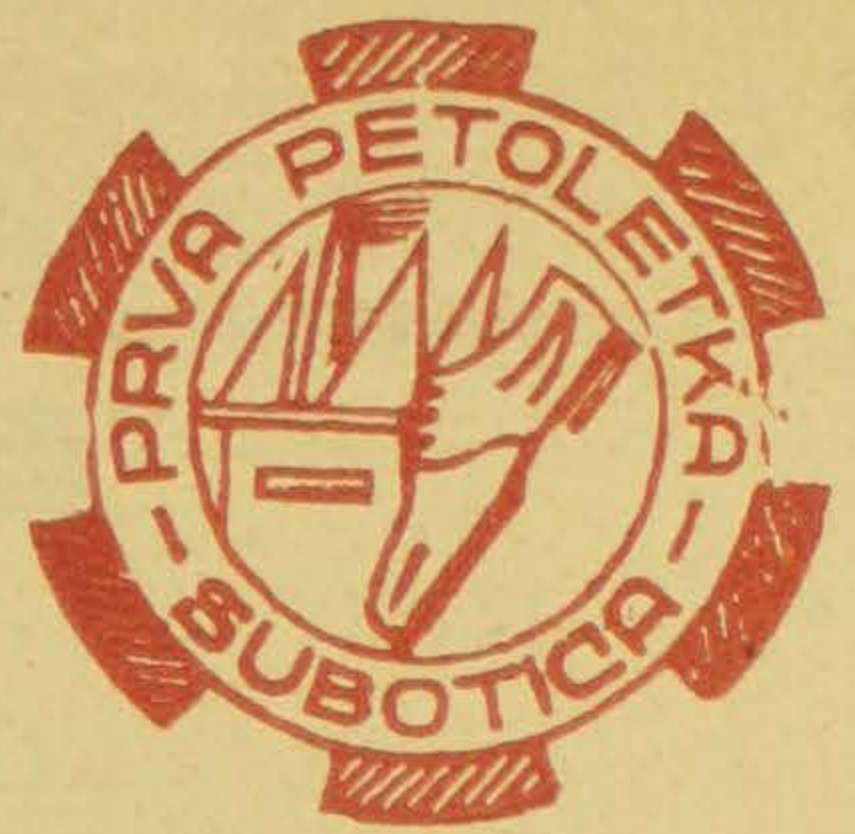
Domaćice!

Obratite pažnju da te proizvode nabavljate samo u našim prodavnicama.

Iznenadiće Vas

veliki izbor naših

modernih, udobnih i ukusnih

proljetnih i ljetnih sandala i cipela, koje proizvodimo u svim modernim bojama.

Posjetite našu prodavnicu.

Divatos, izlěses, kěnyelmes

tavaszi és nyári szandáljaink és cipőink nagy választéka

Igazi meglepetés

tisztelt vevőink számára

A legdivatosabb színekben készülnek.

Látogassa meg fioküzletünket.

PRVA PETOLETKA
fabrika cipela — cipőgyár
SUBOTICA

„ZORKA“

HEMIJSKA INDUSTRIJA

SUBOTICA

Telefoni

Direktor i sekretarijat 14-68
Prodaja i računovodstvo 14-18
Nabavno 13-19
Tehničko 16-09
Tekući račun 320-„T“-124

Nudi Vam svoje poznate proizvode odličnog kvaliteta

SUMPORNU KISELINU

OLEUM

pušljivu sumpornu kiselinu

AKUMULATORSKU KISELINU

SUMPORASTU KISELINU

TEKUĆI SUMPORDIOKSID

GORKU SO — MAGNEZIUM SULFAT

KALIJAM METABISULFIT — VINOBRAN

KRISTALNI NATRIJUM SULFIT

NATRIJUM SILIKOFLUORID

BARIJUM SILIKOFLUORID

druge silikofluoride po naručbi

SUPERFOSFAT

NITROFOSKAL

NITROFOS

KAS

kao i svoje usluge livenja metala i analize sastava zemljišta.

Pretstavništvo: BEOGRAD, Nušićeva 25/III - Telefon 22-895

PAŽNJA! PAŽNJA! PAŽNJA! PAŽNJA! PAŽNJA! PAŽNJA!

PAŽNJA! PAŽNJA! PAŽNJA! PAŽNJA!

PAŽNJA! PAŽNJA! PAŽNJA! PAŽNJA!

» SEVER «

Ivornica električnih strojeva
SUBOTICA

Izrađuje i nudi Vam pod veoma povoljnim uslovima razne trofazne el. motore otvorene i zatvorene izvedbe, agregate za zavarivanje, kao i razne specijalne elektromotore prema naručbi — Ima u planu izradu jednofaznih el. motora, stolnih ventilatora za jednofaznu struju. Naši solidno izrađeni el. motori poznati su u cijeloj državi. Tražite ponudu!

PAŽNJA! PAŽNJA! PAŽNJA! PAŽNJA! PAŽNJA! PAŽNJA!

G r a d s k o
t r g o v i n s k o
p r e d u z e ć e

„SUBOTIČKI MAGAZIN“

prodaje potroša-
čima Subotice,
robu na kratkoročni
kredit od 1 godine
uz povoljne cijene
i uslove

Asortiman robe koja se na kredit može dobiti proširen je, te su Vam pristupačni slijedeći artikli:

VUNENA, PAMUČNA I SVILENA METRAŽNA ROBA. VUNENA I PAMUČNA PLETENA ROBA KAO I VUNICA. KONFEKCIJA, OBUČA, KOŽNA GALANTERIJA I OSTALA POMODNA ROBA.

Bogat asortiman naših prodavnica udovoljiće vašim željama uz kulturno usluživanje. - Za obavještenja izvolite se obratiti na telefon broj 15-37

F B P

FABRIKA
BICIKLA

„PARTIZAN“

*Proizvodi
kompletne
bicikle*

raznih tipova

Muške

Ženske

„PARTIZAN“

„SUPERIOR“

„EXTRA“

„EXTRA“

„LUXUS“

„LUXUS“